

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia lutego 2020 r.

ZP-NKWR.431.2.3.2020.MP

Pani
Iwona Łuczkowiec – Baraniecka
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Malczycach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 27 – 28 stycznia 2020 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a i b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2019 r. poz. 1111 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Magda Powiłażtis – inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu kontrolerów oraz Tomasz Borecki – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Malczycach, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „OPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 27 stycznia 2020 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 13 grudnia 2019 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2020 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malczycach pełniła Pani Iwona Łuczkowiec – Baraniecka, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. Podczas czynności kontrolnych w dniu 28 stycznia 2020 r. informacji udzielała oraz dokumenty udostępniała Pani Renata Wąsowska, zatrudniona na stanowisku starszego pracownika socjalnego, której kierownik OPS udzielił pełnomocnictwa do reprezentowania oraz składania wyjaśnień w przedmiocie kontroli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malczycach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z uchybieniami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzone

uchybień, których przyczyną było wybiórcze stosowanie przepisów nie miały wpływu na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1/2020. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Kierownika.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina. Uchwałą Nr XI/80/2019 Rady Gminy Malczyce z dnia 24 września 2019 r., nadano statut Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Malczycach. Z przedmiotowego dokumentu wynikało, iż jednostka została wyznaczona do realizacji ww. zadań.

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XI/81/2019 Rady Gminy Malczyce z dnia 24 września 2019 r. przyjęto „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021”. Jako cel główny programu przyjęto *„Skuteczne wspieranie, poprawa jakości życia i funkcjonowania rodzin przeżywających trudności, w szczególności przejawiających deficyty w umiejętnościach opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym”*. Za uchybienie traktuje się datę uchwalenia ww. Programu, który został opracowany i realizowany dopiero od czwartego kwartału 2019 r.

(dowód: akta kontroli str.15-42)

Gmina realizowała cele ww. Programu Wspierania Rodziny (...) poprzez udzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji: wsparcia pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, przyznawanie asystenta rodziny, podejmowania działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym z sądem rejonowym, placówkami oświatowym, zespołem interdyscyplinarnym, a także organizacjami pozarządowymi, zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy.

W obszarach pracy z rodziną zgodnie z art. 10 ust. 3 pkt 1 – 5 ustawy pomoc dla mieszkańców gminy Malczyce była realizowana poprzez:

1) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne – pomocy psychologicznej w ramach współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizującą gminny program rozwiązywania problemów alkoholowych, udzielali psycholog oraz terapeuta uzależnień. Psycholog prowadził konsultacje w każdy wtorek od 15 do 18.30 w siedzibie Gminnego Ośrodka

Kultury, udzielił 147 porad; terapeuta uzależnień prowadził konsultacje w siedzibie Urzędu w każdy piątek od 8 do 11, w 2019 roku, terapeuta udzielił 106 konsultacji,

2) terapię i mediacje – osoby wymagające takiej formy pomocy były kierowane do Centrum Leczenia Uzależnień w Środzie Śląskiej oraz Centrum Terapii Uzależnień w Legnicy, w których przyjmują specjaliści: psycholog, psychiatra oraz terapeuta uzależnień. Mieszkańcy gminy mogą uczestniczyć w prowadzonych tam grupach wsparcia, terapii, konsultacji. Ponadto mieszkańcy gminy mają możliwość uczestnictwa w spotkaniach klubu AA Krokus, Klub Abstynenta w Środzie Śląskiej. Rodziny, wymagające mediacji mogą korzystać z mediacji w Kątach Wrocławskich, we Wrocławiu oraz w Legnicy ze względu na brak w/w specjalisty na terenie powiatu średzkiego. Pracownicy socjalni oraz asystent rodziny w ramach swojej pracy udzielali porad, konsultacji, często byli mediatorami, godząc rodziny pozostające w konflikcie oraz współpracowali z pedagogami, psychologami instytucji oświatowych, kuratorami oraz policją,

3) usługi opiekuńcze i specjalistyczne – nieodpłatny transport (w obie strony) niepełnosprawnych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych do specjalistycznych placówek w Środzie Śląskiej, tj.: Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, Ośrodka Rewalidacyjnego „Poziomka”, Środowiskowego Domu Samopomocy oraz na Warsztaty Terapii Zajęciowej w Środzie Śląskiej. Łącznie zapewniano transport dla 13 osób. Ponadto Gmina refunduje koszty dojazdu do ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego w Środzie Śląskiej dla 4 dzieci; do Szkoły Podstawowej Specjalnej we Wrocławiu – 1 dziecko oraz do Dolnośląskiego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego we Wrocławiu – 1 dziecko. W rodzinach objętych wsparciem w formie asystenta rodziny żadne dziecko nie wymagało pomocy w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

4) nieodpłatną pomoc prawną – na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Starostą Średzkim, a wójtem gminy Malczyce, funkcjonuje punkt nieodpłatnej pomocy prawnej, porady w każdy wtorek oraz czwartek od 11 do 15 w siedzibie UG,

5) organizowanie dla rodzin grup wsparcia – po rozeznaniu potrzeb przez pracowników socjalnych i asystenta rodziny nie było zainteresowania udziałem w spotkaniach podnoszących kompetencje wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str.116-117)

W Ośrodku nie powołano zespołu ds. asysty rodzinnej. Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w jednostce było zatrudnionych 2 asystentów rodziny (w tym pierwszy od 1.07.2012 r. do 30.06.2019 r., jednak od 1.04.2019 r. przebywał on na długotrwałym zwolnieniu lekarskim, drugi asystent jest zatrudniony od 25.06.2019 r.). Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy,

w której praca ta była prowadzona oraz nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny w świetle art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych 10 rodzin.

Zgodnie z art. 11 ustawy w przypadku, gdy Ośrodek poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządza wniosek, przekazując go do Kierownika Ośrodka, który następnie przydziela rodzinie asystenta rodziny. Dla każdej z rodzin asystent ma obowiązek opracowania planu pracy z rodziną obejmującego zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, ze wskazaniem terminów ich realizacji oraz przewidywanych efektów pracy z rodziną. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy także dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy.

Kontrola akt pracy asystenta z rodziną wykazała uchybienia w zakresie:

- braku uzasadnienia i oceny sytuacji rodziny na zakończenie współpracy z rodziną E.M.J.
- braku oceny sytuacji rodziny Z.M. z maja 2019 r., które uznaje się jako uchybienie z powodu długotrwałej nieobecności asystenta rodziny w terminie sporządzenia oceny.
- prowadzenia monitoringu zakończonej pracy z rodziną przez pracownika socjalnego, co było spowodowane długotrwałą nieobecnością asystenta rodziny.

W trakcie kontroli stwierdzono także, że opracowane plany pracy z rodziną zawierały wymagane ustawowo elementy, jednak efekty były przewidziane dla celów, nie zaś dla realizowanych działań. Cele natomiast nie pokrywały się z działaniami. Wskazane jest w przyszłości uregulować powyższe elementy planu pracy z rodziną.

Asystent udzielał członkom rodziny pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, sporządzał na wniosek sądu opinie dotyczące sytuacji rodziny, udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych wykazywanych przez rodziny z dziećmi. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby, asystent

sporządzał pisma do sądu z prośbą o wgląd w sytuację rodziny. Tym samym został spełniony wymóg wymieniony w art. 15 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 43-55, 113)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie wykazało, iż w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. Z oświadczenia Kierownika OPS wynika, iż nie było zgłoszeń osób wyrażających zainteresowanie w tym przedmiocie pomimo, że pracownicy socjalni rozpowszechniali informacje w środowisku o możliwości pełnienia takiej funkcji i prowadzili indywidualne rozmowy z potencjalnym kandydatami do tej roli na terenie Gminy. Uchybienie stanowi brak udokumentowania działań podejmowanych przez gminę w sprawie tworzenia warunków do działania rodzin wspierających, w tym rozpowszechnienia informacji w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str.56)

Zastępca Kierownika Ośrodka oświadczył, iż w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie funkcjonowała żadna placówka wsparcia dziennego, o której mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. W trakcie kontroli stwierdzono, że z terenu Gminy Malczyce 6 dzieci było umieszczonych w pieczy zastępczej oraz 25 dzieci (w 10 rodzinach) objętych asystenturą rodziny, co wskazuje na potrzebę kompleksowego wsparcia rodzin, szczególnie poprzez zapewnienie miejsc w placówkach wsparcia dziennego na terenie gminy.

(dowód: akta kontroli str.56)

Gmina realizowała zadanie własne wynikające z art. 176 ustawy w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W okresie kontroli w pieczy zastępczej przebywało 6 dzieci. W związku z powyższym Kierownik Ośrodka przedstawił losowo wybrane noty księgowe z marca i października 2019 r. Wynikało z nich, iż zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str.57-87)

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Kierownik kontrolowanej jednostki przygotował „Informacje z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malczycach za 2018 r.”. Analiza

przedłożonego sprawozdania wykazała, że oprócz informacji o pracy asystenta rodziny oraz współfinansowaniu pobytu dzieci w pieczy zastępczej, przedmiotowy dokument nie zawierał informacji o realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz nie przedstawiał potrzeb związanych z ich realizacją. Sprawozdanie zostało przekazane do Wójta Gminy Malczyce w dniu 13 marca 2019 r.

Zasadnym jest, aby w przyszłości opracowywać ww. sprawozdanie, z uwzględnieniem wszystkich zadań wynikających z art. 176 ustawy.

(dowód: akta kontroli str.88-109)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych Ośrodka prowadzących pracę z rodziną potwierdziła, że spełniają oni wymogi określone przepisami prawa. Podczas czynności kontrolnych przeanalizowano także kwalifikacje asystentów rodziny zatrudnionych w okresie objętym kontrolą. Na podstawie potwierdzonych z oryginałem kopii dyplomów i świadectw złożonych w aktach osobowych pracowników stwierdzono, że spełniali oni wymogi kwalifikacyjne określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Uchybienie stanowi brak oświadczenia asystenta rodziny (który pracował do 30.06.2019 r.) o wypełnianiu obowiązku alimentacyjnego - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niego wynika z tytułu egzekucyjnego.

(dowód: akta kontroli str.110-111)

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt. 2 ustawy, o konieczności tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny, Kierownik Ośrodka oświadczył, że pierwszy asystent z powodu rezygnacji z zatrudnienia w dn. 27 marca 2019 r., a następnie przebywania na długotrwałym zwolnieniu nie uczestniczył w żadnym szkoleniu. Na obecnie zatrudnionego asystenta rodziny są zabezpieczone środki na szkolenia w budżecie Ośrodka.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym: „Posiłek w szkole i domu” (gorący posiłek dla 18 dzieci), „Rodzina 500+” (1002 dzieci), „Karta Dużej Rodziny” (205 kart), „Dobry Start 300+” (661 świadczeń) oraz dofinansowanie na pokrycie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.

(dowód: akta kontroli str.114-115)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Malczycach nie wykazano nieprawidłowości, a stwierdzone uchybienia, nie miały wpływu na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.). Proszę w terminie do dnia **30 kwietnia 2020 r.** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji **uwag i wniosków** przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

